

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นมาแล้วกว่า ๒๕๐๐ ปี นับตั้งแต่ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้ และได้ประกาศพุทธธรรมซึ่งเป็นคำสอนที่เป็นบรมสัจจะหรือความจริงอันประเสริฐที่เกี่ยวกับโลกและชีวิต ที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบ และนำมาสั่งสอนเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขของมวลมนุษยชาติ^๑ ดังนั้น หลักคำสอนในทางพุทธศาสนาจึงมี ๒ ระดับ คือ ระดับสัจธรรม และระดับจริยธรรม ในบรรดาคำสอนที่เป็นโลกุตตระ (สัจธรรม) และในระดับโลกียะ (จริยธรรม) ซึ่งคำสอนในระดับโลกุตตระ เป็นคำสอนก็เพื่อมุ่งความหลุดพ้นหมดจากกิเลส เป็นคำสอนในระดับที่สูง คือ นิพพาน ส่วนคำสอนระดับโลกียะ เป็นคำสอนทั่วไป เพื่อให้ผู้ปฏิบัติดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในชาติปัจจุบัน และชาติอื่นๆ ไป เป็นคำสอนสำหรับผู้ที่ยังต้องการความเจริญและความสุขในสังสารวัฏ หลักคำสอนที่เป็นจริยธรรมในการดำรงชีวิต เช่น ทาน ศีล สวรรค์^๒ เป็นต้น การที่มนุษย์ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ ซึ่งยังเป็นความสุขในระดับของโลกียะนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำหลักธรรม ที่เรียกว่า ศีล ๕ มาดำรงชีวิตของมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นหลักธรรมที่พระพุทธศาสนาได้เล็งเห็นคุณค่าของสังคมที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขสามารถพัฒนาพฤติกรรม ด้านกาย จิตใจ และสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปัจจุบันนี้บุคลิกภาพด้านพฤติกรรมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมเป็นอย่างมาก บุคลิกภาพ เป็นลักษณะที่เกิดขึ้นเฉพาะแต่ละคนหรือจะเรียกว่า เป็นแบบแผนความประพฤติ ของตนเองที่แสดงออกมาจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันบางส่วน นอกจากนี้บุคลิกภาพ อันเกิดจากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ที่จะสามารถปรับตัว และการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบกับสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล^๓

^๑ มั่นเกิดติ โกศลนิรติวงศ์, ทฤษฎีและเทคนิคในการให้คำปรึกษาพุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๑), หน้า ๒๘-๒๙.

^๒ นฤมล มารคแมน, มนุษย์และความเป็นจริงของชีวิตในทัศนะของพุทธศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๑.

^๓ รังสรรค์ แสงสุขและคณะ, ความรู้คู่คุณธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๑๔๖.

ดังนั้นองค์ประกอบด้านร่างกาย เช่น สติ ปัญญา อารมณ์ ความสนใจ พละกำลัง อุปนิสัย พฤติกรรม การปรับตัวเข้ากับสังคมลักษณะของโครงสร้างร่างกายแบบต่างๆ จะมีอิทธิพลทำให้แบบของบุคลิกภาพด้านพฤติกรรม ของบุคคลแตกต่างกันไป^๔ แม้แต่บุคลิกภาพพฤติกรรมทางจิต ฟรอยด์ ได้แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ อิด (Id) อีโก้ (Ego) และซูปเปอร์อีโก้ (Super Ego) อิด (Id) หมายถึง เป็นแรงขับสภาพจิตแบบไร้สำนึก มีลักษณะเป็นสัญชาตญาณทั่วไป เช่น ความหิว กระจาย แรงขับทางเพศ หรือเป็นความต้องการส่วนลึกของบุคคล^๕ ส่วนอีโก้ (Ego) หมายถึง เป็นพลังงานทางจิต ส่วนที่จะแสดงออกเป็นรูปพฤติกรรมตามพลังของฝ่าย อิด (Id) หรือ ซูปเปอร์อีโก้ (Super Ego) โดยอีโก้ (Ego) จะพยายามปรับหรือประนีประนอม พลังความต้องการของ อิด (Id) และซูปเปอร์อีโก้ (Super Ego) ให้สมดุลกันเพื่อให้แสดงออกมาตามสภาพความเป็นจริงที่สังคมยอมรับ เหมาะสมกับสภาพการณ์นั้นๆ ส่วน ซูปเปอร์อีโก้ (Super Ego) หมายถึง เป็นพลังทางจิตที่ก่อขึ้นจากการเรียนรู้ ระเบียบ กติกา กฎเกณฑ์ ศีลธรรม ของสังคม เป็นส่วนที่เตือนบุคคลว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิดดีหรือเลว ซูปเปอร์อีโก้ (Super Ego) คือ ส่วนคุณธรรมของแต่ละบุคคลที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและถูกต้อง^๖

สังคมปัจจุบันนี้ พฤติกรรมและอารมณ์ของบุคคลในสังคมมีปัญหาขั้นรุนแรง เพราะขาดการพัฒนาทางด้านพฤติกรรม ทางด้านร่างกาย และจิตใจ พฤติกรรมยังเป็นผลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่หล่อหลอมมาโดยแต่ละคนไม่อาจจะเลือกสิ่งแวดล้อมของตนได้ พฤติกรรม จึงมีทั้งที่สังคมยอมรับและไม่ยอมรับ เช่น ปัญหาพิษสุราเรื้อรัง สิ่งเสพติด การฆ่าคน^๗ เป็นต้น อย่างไรก็ตามถ้าเราได้ดูข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์ ฟังจากวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งมักจะพบเรื่องวุ่นวายนานัปการ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการเมือง การว่างงาน การลักขโมยการฆ่าข่มขืนกระทำชำเรา ประกอบอาชญากรรม การทำร้าย อัตตะวินิบาตตนเอง และการคิดสิ่ง

^๔ กันยา สุวรรณแสง, บุคลิกภาพและการปรับตัว, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทรวมสาส์นการพิมพ์ ๑๙๙๗ จำกัด, ๒๕๓๖), หน้า ๗.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐.

^๖ เดิมศักดิ์ ทวณิช, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : จัดพิมพ์ ยูเอ็ดยูเคชั่น จำกัด มหาชน, ๒๕๔๖), หน้า ๒๖.

^๗ สุพัตรา สุภาพ, ปัญหาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๒๐, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓.

เสพติด การน้อม โอง การขายบริการทางเพศในเด็กวัยรุ่นจนพวกตีกัน นักศึกษาพวกตีกัน^๔ เป็นต้น จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งแก้ไขอย่างเร่งด่วน และในโลกปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า ศาสนานั้นมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก พฤติกรรมทางศาสนาเป็นองค์ประกอบภายในโครงสร้างพฤติกรรมที่สามารถกำหนดรูปแบบทางการแสดงออกต่างๆของมนุษย์ได้ เช่น ความเชื่อ ความศรัทธา ค่านิยมต่างๆ อันเป็นวิถีที่มนุษย์ยึดถือปฏิบัติอยู่ในสังคมเหล่านี้มีบทบาทต่อการแสดงออกที่เป็นปฏิกิริยาตอบสนองให้เกิดการสร้างสรรค์อื่นๆ การเรียนรู้ ความรู้สึนึกคิด การตัดสินใจแม้แต่การเสริมสร้างในการเลือกสมาชิกในสังคม นอกจากนี้เรายังพบว่า ศาสนามีบทบาทต่อด้านพฤติกรรมที่ขัดต่อสังคม และสามารถบันดาลใจให้มนุษย์เปลี่ยนพฤติกรรมด้านต่างๆ เช่น เสพฐกิจ การเมืองสังคม และสิ่งแวดล้อม^๕ เป็นต้น

ประเทศไทย นั้นมีการนับถือพระพุทธศาสนาเป็นเวลายาวนาน โดยเป็นสถาบันหลัก และเอกลักษณ์ของชนชาติไทย เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยมาเป็นเวลาอันช้านาน ซึ่งหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา นั้นมุ่งส่งเสริมให้มีการคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข^๖ ดังนั้น ความสำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคมจึงมีหลักการที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก สุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้ใดมีสุขภาพสมบูรณ์ สามารถควบคุมร่างกายและจิตใจได้เป็นอย่างดี จิตจะทำหน้าที่ควบคุมและสั่งการงานทุกอย่างของร่างกายให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ^๗ ของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขพระพุทธศาสนามีหลักศีล ๕ ที่เรียกว่า เบญจศีล เป็นแนวทางเบื้องต้นเพื่อมีคุณธรรมจึงจะสามารถขัดเกลานิรันดร์ใจทำให้มนุษย์มีความประณีตยิ่งขึ้นมีความประพฤดี และการกระทำที่พึงามรู้จักยับยั้งชั่งใจ จะกระทำ จะพูด จะคิด ก็ต้อง

^๔ จำลอง ดิษขณิช, *จิตวิทยาของความดับทุกข์*, (เชียงใหม่ : พิมพ์ที่บริษัทกลางเวียงการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๔.

^๕ วาริญา ภาณุตานนท์ ณ มหาสารคาม, *จิตวิทยาพุทธศาสนา*, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (สำนักพิมพ์ ชีววิวัฒน์, ๒๕๔๕), หน้า ๑-๒.

^๖ คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, *พระไตรปิฎกศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์รายวัน, ๒๕๕๒), หน้า ๒.

^๗ รังสรรค์ แสงสุขและคณะ, *ความรู้คู่คุณธรรม*, หน้า ๑๘๘.

ไต่ตรองให้รอบคอบเสียก่อน^{๑๒} ถ้าสังคมขาดการควบคุมด้วยศีล ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น ด้วยกายบ้าง ทางทรัพย์สินบ้าง มนุษย์จะรู้สึกหวาดหวั่น สะพรึงกลัวไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ถ้าสังคมควบคุมด้วยศีลไม่ประทุษร้ายกัน ด้วยกาย วาจาสังคมของเราน่าอยู่มากทีเดียว^{๑๓} ดังนั้น ศีล แปลว่า ปกติ เย็น ระเบียบวินัย เป็นต้น กล่าวคือ ผู้มีศีลต้องมีกายวาจาและใจเย็นสบายไม่เร่าร้อนด้วย รากะ โทสะ และโมหะ เป็นผู้มีกายสุจริต วาจาสุจริต และเมโนสุจริต ศีล ๕ จึงเป็นข้อปฏิบัติที่มีประโยชน์ต่อสังคมจึงจำเป็นต้องเข้าใจในศีล ๕ เพื่อเป็นประโยชน์แก่คนรักษาเอง และเพื่อความสงบสุขของสังคมด้วย^{๑๔}

จากการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลในสังคมได้ดำเนินรวบรวมจากข้ออ้างสำคัญๆ ในเรื่องพฤติกรรม และปัญหาของสังคมมีทั้งด้านที่ดีมีการพัฒนา และด้านที่ยังขาดการพัฒนา จึงทำให้มีปัญหาสังคม ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงการพัฒนาพฤติกรรมและคนในสังคมจึงเห็นว่าเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะใช้การประยุกต์หลักศีล ๕ ตามแนวพุทธศาสนาพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคมให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาหลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม
- ๑.๒.๓ เพื่อประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ หลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาทมีอย่างไร
- ๑.๓.๒ พฤติกรรมของบุคคลในสังคมเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๓ การประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคมมีอย่างไร

^{๑๒} บุญมี แทนแก้ว, พระพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ โอ. เอ.พรินต์ติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๔๓), หน้า ๕-๖.

^{๑๓} วสิน อินทสระ, พุทธจริยา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรม, ๒๕๔๕), หน้า ๓๓ - ๓๔.

^{๑๔} พระเทวินทร์ เทวินโท, พุทธจริยศาสตร์จริยศาสตร์ และจริยธรรม, (ผู้พิมพ์ คุณนงลักษณ์ กรูชาแก้ว, ๒๕๔๔), หน้า ๘๓.

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยมุ่งศึกษาค้นคว้าข้อมูลมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

๑.๔.๑ ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๐๐ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติพระนางเจ้าสิริกิติ์ พุทธศักราช ๒๕๓๕

๑.๔.๒ ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ วรรณคดี ฎีกา และอนุฎีกา เอกสารทางวิชาการ วารสาร หนังสือพิมพ์ และวิทยานิพนธ์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

๑.๔.๓ วิเคราะห์ อธิบายความ และแสดงเหตุผลเพื่อให้เกิดความเข้าใจและจัดลำดับข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๔.๔ สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย และคำจำกัดความ ดังนี้

๑.๕.๑ ศีล หมายถึง การประพฤติชอบด้วยกาย และวาจา ได้แก่ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่กล่าวมุสา และการไม่ดื่มสุราและเมรัย

๑.๕.๒ การประยุกต์หลักศีล หมายถึง การนำหลักศีล ๕ มาพัฒนา และส่งเสริมปฏิบัติตาม ใ้บุคคลแสดงพฤติกรรม ออกมาทาง กาย วาจา เป็นปกติ เหมาะสมกับความ เป็นอยู่ของบุคคล มีพฤติกรรมในทางที่ดี และมีความเหมาะสมกับสภาพสังคม

๑.๕.๓ พฤติกรรมของบุคคล หมายถึง การแสดงออกของบุคคลทางกาย วาจาและใจ เป็นพฤติกรรมในทางที่เป็นฝ่ายดี และไม่ดี ที่แสดงออกมาทางพฤติกรรม

๑.๕.๔ สังคม หมายถึง สังคมที่มีการอยู่ร่วมกัน เป็นวัฒนธรรมเดียวกัน สภาพสังคมเป็นอยู่ของคนในสังคมที่มีการแสดงออกในลักษณะต่างๆ ซึ่งหมายถึงการแสดงออกของบุคคลทั้งด้านที่ดี และไม่ดี

๑.๕.๕ การพัฒนา หมายถึง การทำให้เจริญขึ้น การทำให้ดีขึ้นกว่าเดิมก้าวหน้า ในทางที่ถูกต้องดีงาม และเป็นไปตามหลักศีล ๕ เจริญขึ้นตามหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

๑.๖.๑ องค์สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้ทรงมีพระดำรัสตรัสถึงโทษของการไม่รักษา “ศีล” ไว้ในพระไตรปิฎกอังคุตตรนิกายว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมตกนรกเหมือนถูกนำตัวไปวางไว้ ธรรม ๕ อย่าง คือ (๑) เป็นผู้มักฆ่า (๒) เป็นผู้มักลัก (๓) เป็นผู้มักประพฤติดีกในกาม (๔) เป็นผู้พูดปด (๕) เป็นผู้มักตั้งอยู่ในความประมาท ด้วยการดื่มน้ำเมาคือสุราเมรัย ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๕ อย่างนี้แล ย่อมตกนรกเหมือนนำตัวไปวางไว้ละ”^{๑๕}

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมขึ้นสวรรค์เหมือนถูกนำตัวไปวางไว้ ธรรม ๕ ประการ คือ (๑) ผู้เว้นจากการฆ่าสัตว์ (๒) ผู้เว้นจากการลักทรัพย์ (๓) ผู้เว้นจากการประพฤติดีกในกาม (๔) ผู้เว้นจากการพูดปด (๕) ผู้เว้นจากการตั้งอยู่ในความไม่ประมาทด้วยการดื่มน้ำเมา คือ สุราเมรัย ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ อย่างนี้แล ย่อมขึ้นสวรรค์เหมือนนำตัวไปวางไว้ ละ”^{๑๖}

๑.๖.๒ สุชีพ ปุญญานุภาพ ได้กล่าวถึง ศีล ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ได้ทรงมีพระดำรัสตรัสไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้มีกัลยาณศีล กัลยาณธรรม และกัลยาณปัญญา ย่อมเป็นผู้อยู่จบพรหมจรรย์ในพระธรรมวินัยนี้ เราเรียกว่า อุดมบุรุษ ดังนี้

(๑) ภิกษุเป็นผู้มีกัลยาณศีล คือ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มีศีล สำรวมในพระปาฏิโมกข์ (ศีลที่สำคัญของภิกษุ) สมบูรณ์ด้วยอาจารย์ และโคจร (มารยาท และการไปแต่ในที่ที่สมควร) เห็นภัยในโทษอันเล็กน้อยสมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ชื่อว่ามีกัลยาณศีล ดังที่กล่าวมา

(๒) ภิกษุเป็นผู้มีกัลยาณศีล ดังนี้แล้ว เธอจะชื่อว่ามี กัลยาณธรรม อย่างไรเล่า คือ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ประกอบเนื่องๆ ซึ่งการอบรมในธรรมอันเป็นไปในฝ่ายแห่งการตรัสรู้ ธรรม ๓๗ ประการอยู่ เธอชื่อว่ามีกัลยาณธรรม ดังกล่าวมานี้แล

(๓) ภิกษุเป็นผู้มีกัลยาณศีล กัลยาณธรรม ดังนี้แล้ว จะชื่อว่ามี กัลยาณปัญญาอย่างไร ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ ทำให้แจ้งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันไม่มีอาสวะ เพราะความสิ้นไป แห่งอาสวะด้วยปัญญาอันยิ่งของตนในปัจจุบันอยู่ เธอชื่อว่ามี กัลยาณปัญญา อย่างนี้แล

^{๑๕} อัง. นก. (ไทย) ๒๒/ ๒๘๖/๔๐๓.

^{๑๖} อัง. นก. (ไทย) ๒๒/๒๘๖/๔๐๔

ภิกษุผู้มีกัลยาณศีล กัลยาณธรรม กัลยาณปัญญา ดังนี้แล้ว เชื่อว่าอยู่จบพรหมจรรย์ เราเรียกว่า อุดมบุรุษ”^{๑๓}

๑.๖.๓ วสิน อินทสระ ได้กล่าวถึงเรื่อง “ศีล” ในหนังสือสาระสำคัญแห่งวิสุทธิมรรคไว้ว่า ศีล คือ เจตนาที่จะงดเว้นจากความชั่ว หรือทุจริต ท่านพุทธโฆสะนำเอาคำของพระสารีบุตรปฏิสัมภิทามรรคมาอธิบาย คือ เจตนา, เจตสิก, ความระวัง และการไม่ล่วงละเมิดข้อห้าม แล้วอธิบายว่า การงดเว้นจากกายทุจริต ๓ วจิตทุจริต ๔ ชื่อว่า เจตนาศีล การงดเว้นจากมโนทุจริต ๓ ชื่อว่า เจตสิกศีล ความระวังหรือสังวรนั้น แบ่งเป็น ๕ คือ (๑) ปาฏิโมกข์สังวร หมายถึง การสำรวมระวังในสิกขาบทตามภูมิชั้นของตน เช่น ศีล ๕ เป็นศีลปาฏิโมกข์ของอุบาสกอุบาสิกา เป็นต้น (๒) สติสังวร ระวังกิดกันด้วยสติ (๓) ขันติสังวร คือ ระวังกิดกันบาปด้วยความรู้เท่าทัน (๔) วิริยะสังวร ระวังกิดกันบาปด้วยความเพียรพยายามเพื่อความเข้าใจเราพอกำหนดได้ว่า ศีล คือ เจตนาจะงดเว้นจากความชั่ว และการงดเว้นจากความชั่วอย่างคำว่า ศีลธรรม ศีล หมายถึง การเว้นชั่ว และธรรมหมายถึง การทำดี^{๑๔}

๑.๖.๔ พระเทวินทร์ เทวินโท ได้กล่าวถึงเรื่อง ศีล ไว้ในหนังสือ พุทธจริยศาสตร์ จริยศาสตร์ และจริยธรรมไว้ว่า ศีล แปลได้หลายความหมาย เช่น ปกติ เย็น ระเบียบวินัย เป็นต้น กล่าวคือ ผู้มีศีลมีกายวาจาเป็นปกติ ไม่ดีใจ หรือ เสียใจ เมื่อประสบกับสิ่งที่ดีหรือไม่ดี ผู้มีศีล ต้องมีกายวาจา และใจเย็นสบายไม่เร่าร้อนด้วย รากะโทสะโลภและโมหะ เป็นผู้มีกายสุจริต วจิตสุจริต และมโนสุจริต แต่ความหมายโดยรวมหมายถึง การเป็นผู้มีระเบียบวินัยในตนเอง เช่น ถ้ารับประทานอาหารก็ให้เป็นปกติ อย่ามากเกินไปหรือน้อยเกินไป หวานเกินไป เค็มเกินไป ดังนั้น เมื่อทำอะไรก็สุ่มรอบคอบและเยือกเย็น อย่าเดิน ยืน นั่ง นอน ทำพูด คิด ด้วยความเร่าร้อน ศีล ๕ เป็นข้อปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมให้ชาวพุทธรักษาศีล ๕ เพื่อประโยชน์แก่คนรักษาเองและเพื่อความสงบสุขของสังคมด้วย^{๑๕}

^{๑๓} สุชีพ ปุญญานุภาพ, พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๔๑-๔๒.

^{๑๔} วสิน อินทสระ, สาระสำคัญแห่งวิสุทธิมรรค, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, ๒๕๔๔), หน้า ๕-๖.

^{๑๕} พระเทวินทร์ เทวินโท, พุทธจริยศาสตร์จริยศาสตร์และจริยธรรม, หน้า ๘๓.

๑.๖.๕ พระอุบล กตปุญโญ ได้กล่าวถึงเรื่อง สิล ไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศีลที่มีต่อสังคมไทยไว้ว่า สิล เป็นสภาวะความประพฤติที่ถูกต้องทางกาย วาจาและใจ เริ่มต้นด้วย การมีระเบียบวินัยข้อปฏิบัติสำหรับตนเองและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ด้วยดีเป็นกระบวนการเริ่มต้นสร้างปัญญาเพื่อกำจัดอาสวะกิเลส สิล จึงเป็นเบื้องต้นการปฏิบัติสมาธิเป็นไปในท่ามกลาง และปัญญาในที่สุด^{๒๐}

๑.๖.๖ รัชสรรค์ แสงสุขและคณะ ได้กล่าวถึงเรื่องลักษณะผู้ดีไว้ในหนังสือ ความรู้คู่คุณธรรมไว้ว่า ผู้ดี ย่อมรักษาความเรียบร้อย คำว่า ผู้ดี หมายถึง บุคคลผู้มีความประพฤติที่ดีทั้งทางกาย และวาจา ทางความคิด คือ คิดดี ทำดี พูดดี กายจริยา คือ คำว่า กายจริยา คือ กายจริยา ทำดี เช่น เคนดี ยืนดี นั่งดี นอนดี แยกได้ดังนี้

ผู้ดีย่อมไม่ใช้กริยาข้ามกายบุคคล เช่น เมื่อเดินเข้าใกล้ใครก็หลีกไปในระยะที่พอเหมาะ ไม่ยกมือยกเท้าให้กระทบใคร ไม่จี้มือหรือยกมือให้ผ่านใคร หรือข้ามศีรษะ ไม่ว่าเขาจะนั่ง นอน ยืนเดิน ไม่เหยียดเท้าใส่ใคร เมื่อท่านผู้ใหญ่นั่งอยู่ไม่เดินไปเหยียด ต้องคลานไปหรือเดินก้มไป

ผู้ดีย่อมไม่อาจเอื้อม ในที่ต่ำสูง เช่น เมื่อผู้ใหญ่นั่งอยู่จะทำอะไรในที่สูง หรือจะหยิบอะไรในที่สูงกว่าท่าน ต้องขอประทานโทษท่านก่อนจึงทำและทั้งไม่ละลากล้างอาจเอื้อมจับต้องของสูง เช่น ศีรษะ หรือหน้าตาใครๆที่ไม่ใช่ลูกหลานของตน โดยผู้้นั้นมิได้อนุญาตให้ทำ เป็นอันขาด

ผู้ดีย่อมไม่ล่วงเกินถูกต้องผู้อื่นไม่ใช่หยอกล้อกันฐานเพื่อน หมายความว่า การที่จะถูกต้องตัวผู้อื่นนั้น ต้องระมัดระวังถ้าเป็นผู้ใหญ่กว่าหรือที่มีได้คุ้นเคยอย่างเพื่อนกันเมื่อจับต้องตัว ต้องขอประทานโทษก่อนจึงถูกต้องได้

ผู้ดีย่อมไม่ลุกนั่งเดินเหินพรวดพราว โคนผู้คนหรือสิ่งของแตกเสียหาย หมายความว่า ขณะที่เรานั่งอยู่ ยืนอยู่ก่อนที่เราจะเคลื่อนที่ไป เช่น จะลุกขึ้น เป็นต้น ต้องนึกถึงก่อนว่า เรา จะลุกไปจะไปทางไหน ตรวจดูให้รอบตัวก่อนว่า มีอะไรกีดขวางอยู่บ้าง เมื่อดูรอบคอบแล้ว จึงค่อยลุกเคลื่อนที่ไป เช่น นั่งอยู่ในโต๊ะเรียนเมื่อนึกก่อนได้เช่นนี้ ก็จะไม่มีเสียงโครมคราม หรือตึงตังไม้โคนโน่นโคนนี้

^{๒๐} พระอุบล กตปุญโญ, “การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศีลที่มีต่อสังคมไทย” ,วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตราชวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗)

ผู้ด้อยไม่ส่งของให้ผู้อื่น ด้วยกริยาอันเลือกไสผลักดัน หมายความว่า เมื่อจะส่งของให้ใครต้องถือหงายมือ แล้วส่งไปถึงมือผู้รับ เช่น ตักบาตรพระก็ต้องตักด้วยความสุภาพเรียบร้อย เป็นต้น

ผู้ด้อยไม่ผ่านหน้าหรือบังตาผู้อื่น เมื่อเขาดูสิ่งใดอยู่ เว้นไว้แต่เป็นที่เฉพาะไป หมายความว่า ผู้คนที่กำลังยืนหรือนั่งอยู่ดูสิ่งหนึ่งสิ่งใดอยู่ เมื่อมีความจำเป็นจะต้องผ่านไปควรผ่านไปทางหลัง ถ้าจำเป็นต้องผ่านกลางไป ก็ควรขอประทานโทษเสียก่อน แล้วจึงไป

ผู้ด้อยไม่เอ็ดอึง เมื่อผู้อื่นทำกิจ หมายความว่า เมื่อผู้อื่นกำลังทำกิจอยู่เมื่อจะเดินต้องค่อยๆ เดินเมื่อจะพูดต้องค่อยๆ พูดเพื่อให้เขาได้ทำโดยปลอดโปร่ง

ผู้ด้อยไม่อีกทักในเวลาประชุมสลับตบรับฟัง หมายความว่า ขณะนั้นที่ผู้อื่นกำลังทำอะไรรอยเช่น กำลังฟังครูสอน ฟังปาฐกถา ฟังเทศน์ กำลังดูแลคน ฟังดนตรี เป็นต้น ต้องไม่พูดไม่คุยกัน หรือไม่ทำเสียงดังดัง หรือเคาะพื้นให้เสียงดังเป็นที่รำคาญแก่ผู้อื่น

ผู้ด้อยไม่แสดงกริยาตึงตัง หรือพูดจาอีกทักในบ้านแขก หมายความว่า เมื่อไปหาท่านถึงบ้านท่านไม่ควรทำให้มีเสียงดังตึงตัง หรือพูดจาส่งเสียงดังผิดปรกติ หรือดุดันตวาดผู้หนึ่งผู้ใดเป็นที่สะเทือนใจ วจีจริยา คือ คำว่า วจีจริยา หมายความว่า การพูดจาให้เรียบร้อย

ผู้ด้อยไม่สอสดวนแย่งพูด หมายความว่า ขณะที่ผู้อื่นกำลังพูดอยู่ไม่ควรสอแทรกขึ้นในขณะนั้น ต้องรอให้ท่านพูดจบเสียก่อน หากจำเป็นจะต้องพูดก็ต้องให้จบระยะหนึ่งและขอประทานโทษก่อนจึงพูดไม่ชิงกันพูด ไม่แข่งกันพูดพร้อมกัน

ผู้ด้อยไม่พูดด้วยเสียงอันดังเหลือเกิน หมายความว่า เมื่อจะสนทนาปราศรัยกัน ก็ต้องพูดด้วยเสียงปรกติ พอได้ยินชัดเจน อยู่ใกล้กันพูดค่อยๆ ก็ได้ยิน

ผู้ด้อยไม่ใช้เสียงตวาดหรือพูดจากระโชกกระชาก หมายความว่า เมื่อพูดกับใครๆ ต้องใช้เสียงตามปรกติ พอเหมาะพอควรแก่เรื่องบุคคล ทำเสียงให้หนักแน่นและเยือกเย็น

ผู้ด้อยไม่ใช้ถ้อยคำอันหยาบคาย หมายความว่า ไม่ว่าจะพูดกับใคร ในเวลาใดในสถานที่ใด ด้วยเรื่องอะไร ต้องพูดให้น้ำเสียงสุภาพ นุ่มนวล จับใจ สบายหู^{๒๑} เป็นต้น

^{๒๑} รังสรรค์ แสงสุข และคณะ, ความรู้คุณธรรม, หน้า ๖๑๘-๖๑๙.

๑.๖.๓ จำลอง ดิษยวณิช ได้กล่าวเรื่อง ศีลวิสุทธิ ในหนังสือจิตวิทยาของความดับทุกข์ไว้ว่า ศีลวิสุทธิ คือ ความบริสุทธิ์แห่งศีล บุคคลที่สมบูรณ์ด้วยศีลจตุปาริสุทธิศีล ท่านแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

(๑) ปาฏิโมกข์สังวรศีล คือ ศีลที่ช่วยให้ผู้รักษาพ้นจากอบายภูมิจากอบายภูมิทั้ง (นรก เปรต อสุรกาย และสัตว์เดียรฉาน) องค์ธรรม ได้แก่ ศีล ๕ สำหรับ กฤหัสถ์ ศีล ๘ ได้แก่ อุบาสก อุบาสิกา ศีล ๑๐ สำหรับสามเณร และศีล ๒๒๗ สำหรับพระภิกษุในปาฏิโมกข์สังวรศีลนี้ รักษาได้เฉพาะความประพฤติทางกาย และวาจาเท่านั้น ส่วนทางใจนั้นไม่สามารถรักษาได้

(๒) อินทริยสังวรศีล คือ การสำรวมระวัง หรือ การรักษาอินทริยทั้ง ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ เพื่อไม่ให้บาปอกุศลเกิดขึ้นได้ องค์ธรรม ได้แก่ สติเป็นประธาน เมื่ออินทริยทั้ง ๖ ได้มีการกระทบกับอารมณ์ทั้ง ๖ คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และธรรมารมณ์ เกิดการเห็น การได้ยิน การรู้รส การสัมผัสและการนึกคิด ต้องตั้งสติกำหนดเพื่อป้องกันไม่ให้นิวรณ์เข้ารบกวนถ้าสติกำลังพอ โลภะ โทสะ โมหะ ก็เกิดไม่ได้ สามารถรักษาศีลไว้ได้ ทำให้ศีลบริสุทธิ์ และไม่ค้างปรอย

(๓) อาชีวะปาริสุทธิศีล คือ การเว้นจากการกระทำทางกาย และทางวาจาที่เกี่ยวกับมิถยาชีพ ต้องเลี้ยงชีพโดยความเป็นสัมมาอาชีวะ ถ้าเป็นฆราวาส ต้องเว้นจากมิถยาชีพต่างๆ บรรพชิต ต้องเว้นจากทุสกะ คือ เว้นจากอาหารที่ได้ทำให้ตระกูลเสียเจตนา เสียดิถีและอนธนา คือ อาการที่ไม่ควรแสวงหาอาชีพในทางที่ผิด

(๔) ปัจจยสันนิตศีล บางที่เรียกว่า ปัจจยนิสิตศีล คือ ศีลที่อาศัยปัจจัย ๔ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค พระภิกษุหรือฆราวาสก็ตามเมื่อบริโภคปัจจัย ๔ ต้องพิจารณาด้วยว่า ปฏิสังขาโย องค์ธรรม ได้แก่ ปัญญาอินทริยเจตสิก จะต้องพิจารณาก่อนบริโภค ปัจจัย ๔ ด้วยโยนิโสมนสิการ เพื่อไม่ให้อวิชชาและตัณหาเกิดขึ้น^{๒๒}

๑.๖.๔ สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ อธิบายความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า “พฤติกรรม” (behavior) นั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นการกระทำหรืออาการที่แสดงออกของบุคคล (Action) ทั้งนี้รวมถึงการงดเว้นการกระทำด้วย (Inaction) นอกจากนั้นการตัดสินใจที่รู้สึกได้ของบุคคล กลุ่มหรือองค์กร หรือการกระทำที่ซ่อนเร้นแต่พร้อมที่จะแสดงออก อาทิ การมีความคิดริเริ่ม ก็นับเป็นการกระทำเช่นกัน ดังนั้น คำว่า “พฤติกรรม” จึงรวมถึงสิ่งที่

^{๒๒} จำลอง ดิษยวณิช, จิตวิทยาความดับทุกข์, หน้า ๑๒๘-๑๒๙.

บุคคล กลุ่มหรือองค์การประพฤติปฏิบัติ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เปิดเผย (Overt behavior) และยังรวมถึงพฤติกรรมที่ยังไม่แสดงออกหรือพฤติกรรมซ่อนเร้น (Covert behavior) ทั้งนี้รวมถึงกระบวนการภายในอื่น ๆ ได้แก่ ความคิด ความรู้สึก ทศนคติ เป็นต้น นอกจากนั้น ยังรวมถึงการงดเว้นการกระทำ หรือการไม่แสดงออกทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจอีกด้วย^{๒๓}

๑.๖.๕ โสภณ ศรีกฤษฎาพร ได้แสดงทัศนะเรื่องพฤติกรรมไว้ว่า ตัวการที่เป็นผู้ประกอบกรรมโดยตรงคือ จิต ส่วนกายนั้นไม่ใช่เป็นตัวการที่เป็นผู้ประกอบกรรมโดยตรง แต่กายเป็นเพียงเครื่องมือให้จิตกระทำการ ดังนั้น จิตนอกจากอาศัยกายเป็นแนวทางในการรับรู้โลกภายนอกแล้ว ยังอาศัยกายเป็นเครื่องมือในการแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำต่อโลกด้วย เพราะเหตุที่จิตแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำต่อโลกโดยอาศัยกายเป็นฐานให้เกิดกายกรรม วาจกรรม และมนกรรมนี้เอง จึงทำให้เกิดข้อปฏิบัติในแง่จริยธรรมในสังคมมนุษย์คือการกระทำดี กระทำชั่ว การกระทำถูกและการกระทำผิด เป็นต้นขึ้น^{๒๔}

๑.๖.๑๐ เต็มศักดิ์ ทวณิช ได้ให้กล่าวถึง พฤติกรรมทางสังคมว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงต่อกันระหว่างบุคคลในสังคม โดยพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งสามารถจะส่งผลต่อความคิด ความรู้สึก รวมไปถึงพฤติกรรมของอีกบุคคลหนึ่ง เมื่อบุคคลนั้นๆ เกิดการปฏิสัมพันธ์ต่อกันทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นอาจกล่าวสรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคมเป็นการศึกษาถึงอิทธิพลของบุคคลและสังคมที่มีผลกระทบบต่อพฤติกรรมระหว่างบุคคลในสังคมเดียวกัน เช่น พฤติกรรมของดาราหนังร้อง ย่อมจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น ในทำนองกลับกัน พฤติกรรมของวัยรุ่นก็จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของดาราหนังร้องด้วยเช่นกัน เมื่อพิจารณาแล้ว พฤติกรรมทางสังคมจึงมีความหมายที่ครอบคลุมพฤติกรรมทุกด้านที่มนุษย์แสดงต่อกันในสังคม^{๒๕}

๑.๖.๑๑ รศ. ดร. เรียม ศรีทอง ได้กล่าวไว้ในหนังสือ พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตนว่า “พฤติกรรม” (Behavior) เป็นผลมาจากการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า ในสถานการณ์ต่างๆการกระทำของมนุษย์อาจสังเกตเห็นได้ชัดเจน ได้แก่การกระทำทางกาย

^{๒๓} สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ, พฤติกรรมองค์การทฤษฎีและการประยุกต์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๑๓-๑๔.

^{๒๔} โสภณ ศรีกฤษฎาพร, ความคิดเรื่องมนุษย์ในพุทธปรัชญา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๓๐). (รายงานการวิจัย)

^{๒๕} เต็มศักดิ์ ทวณิช, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด มหาชน ๒๕๔๖), หน้า ๓๑๐.

เช่น การยืน เดิน นั่ง นอน เป็นต้น เรียกว่า “กายกรรม” การกระทำทางวาจา ได้แก่ การพูด สนทนา การหักทลายและการสั่งสอน เป็นต้น เรียกว่า “วจีกรรม” ส่วนการกระทำที่ซับซ้อนมากขึ้น ยากต่อความเข้าใจต้องติดตามสังเกตวิเคราะห์ ดีความ และประเมินค่าเป็นการกระทำทางใจ เช่น การคิด การจา การลืม การเรียนรู้ แรงจูงใจ เจตคติ ความเมตตาหรือความรัก เป็นต้น เรียกว่า “มโนกรรม” พฤติกรรมของมนุษย์ทั้ง ๓ ลักษณะ มิได้อยู่แยกจากกัน แต่ทำงาน ผสมผสานเป็นจริตหรือจริยาตามลักษณะความประพฤติประจำอยู่ในสันดาน พันเพจิต หรือ ลักษณะอุปนิสัย ๖ ประเภท คือ ราคะจริต โทสะจริต โมหะจริต สัทธาจริต พุทธิจริต วิตกจริต^{๒๖}

๑.๖.๑๒ พระัชชาลย์ ศรีสุข ได้แสดงผลงานการวิจัยเรื่องศาสนากับการพัฒนา บุคลิกภาพ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมไว้ว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์เป็นผลมาจาก แรง ผลักดันของตัณหาเป็นหลักใหญ่ แม้ว่าตัณหาจะมีใช้ตัวเหตุโดยตรงของพฤติกรรม แต่เป็นแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมในฐานะเป็นเงื่อนไขของการกระทำ โดยใช้ปัญญา(โยนิโส มนสิการ) เป็นตัวแก้ปัญหาพฤติกรรมของมนุษย์ พฤติกรรมที่มีปัญญาเป็นตัวนำทำให้การพัฒนาบุคลิกภาพเป็นไปด้วยดี ต้องอาศัยความเคยชิน (อุปนิสัย) เพราะถ้ามีพฤติกรรมเคยชิน อย่างไร คนก็จะดำเนินชีวิตไปด้วยพฤติกรรมอย่างนั้น การพัฒนาบุคลิกภาพในพุทธศาสนาใช้ การพัฒนาจิตใจไปที่ละขั้นจนกว่าจะสิ้นกิเลส ด้วยการพัฒนาตนและสังคมตามหลักของศีล สมาธิ ปัญญา และอริยมรรคมีองค์ ๘ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาที่ต้องใช้เวลาในการสั่งสม จนกว่าจิตจะพัฒนา เข้าถึงภาวะที่สมบูรณ์สูงสุดคือนิพพานอันเป็นจุดหมายปลายทางของการ พัฒนาบุคลิกภาพที่แท้จริง^{๒๗}

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารพบว่า ยังไม่มีผู้ใดได้ศึกษา เรื่องนี้เป็นรูปธรรม เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการนำหลักศีล ๕ เพื่อมาเป็นรูปแบบ ของการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลในสังคม ซึ่งผู้วิจัยจะได้ศึกษาอย่างละเอียดถึงบุคลิกภาพ ของการแสดงออกทางสังคมของบุคคลในรูปแบบต่างๆในส่วนที่ดีและไม่ดี แล้วนำหลักศีล ๕

^{๒๖} เรียม ศรีทอง, พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเวิร์คเวฟเ็ดดูเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๕.

^{๒๗} พระัชชาลย์ ศรีสุข, “ศาสนากับการพัฒนาบุคลิกภาพ : ศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพในพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์” ,วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๑)

พัฒนาอย่างไร นอกจากนั้นเพื่อนำหลักศีล ๕ มาวิเคราะห์อย่างละเอียดนำมาจัดหมวดหมู่ตามหลักพระพุทธศาสนาให้กับผู้อ่าน และผู้ศึกษาเพื่อให้ผู้ที่ยังไม่มีองค์ความรู้ใหม่ได้ศึกษาในเรื่องนี้ สืบต่อไป

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) มีวิธีการวิจัย ดังนี้

๑.๗.๑ ศึกษาค้นคว้าวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕

๑.๗.๒ ศึกษาค้นคว้าวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ วรรณคดี ฎีกา อนุฎีกา วิทยานิพนธ์ และหนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้

๑.๗.๓ วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

๑.๗.๔ เสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

๑.๗.๕ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘.๑ ทำให้ทราบหลักของศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๘.๒ ทำให้ทราบพฤติกรรมของบุคคลในสังคม

๑.๘.๓ ทำให้ทราบการประยุกต์หลักศีล ๕ ในการพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคมมีลักษณะอย่างไร